

ΜΩΡΩΣΙΣ, Fatuitas, stoliditas, stupiditas, mentis læsio, qua, una cum memoria, ratio etiam perit: χωρίς παραφροσύνης σύμπτωμα τοῖς φύσει μωροῖς ομοίως ἀποφαίνειν τὰς νοσῶντας, ὁποῖες καὶ τῶν λεγόμενων ἀπογηρᾶν ἐνίς ἴσμεν γινόμενες, ἢ παθήματι παραπλήσιον μὲν ἐστίν, ἢ μὴ τ' αὐτὸν, ὅπερ ὀνομάζουσιν ἀγροίαν. GALENVS Comment. in Coac. Prænot. Hippocratis. Est symptoma sine delirio, stultis natura similes reddens ægrotos, quales etiam eorum qui præ senectute repuerascere dicuntur, quosdam factos esse, novimus, cui morbo affinis equidem sed non omnino idem, inscitia. Talis Μώρωσις illa est, quam cicutæ potus inducit, Μωρίαν ἐργάζεται τὸ κώνειον ποθὲν stultitiam inducit cicutæ epota. GALENVS in Libro: quod animi mores temperamentum corporis sequantur. τὰ μώρωσιν ἐμποιῶντα τῇ διανοίᾳ, quæ fatuitatem menti inducunt: GALENVS Comment. in Prorrh. Est etiam intellectus quædam penes extremæ senectutis homines infirmitas, hinc μώρωσιν attribuit GALENVS, de marasmo, τοῖς ἀπογηρᾶν λεγόμενοις, illis qui decrepitæ ætatis senes dicuntur. Dummheit, Unverstand, entweder von Krankheit oder betäubenden Giften, oder auch von hohem Alter.

N.

NAPKH, Νάρκωσις. Torpor, stupor, heberudo mentis ac sensuum. Νάρκη, θλίψις αἰσθησεώς ἐστίν. Νάρκωσις γνώμης mentis stupor. GALEN. Com. 2. in Libr. 6. Epid. Νάρκωσις κοιλίης ventris segnitie & imbecillitas in concoquendis alimentis. Libr. 6. Epid. Sect. 3. Aphor. 1. Explicat GALENVS Νάρκωσις ἢ περὶ τὸ πέπτειν τὰς τροφάς, ἀγρωσία τῆς γαστρός. Narcosis est infirmitas ventriculi in concoquendis cibis. Est

etiam torpor totius, in summa virium prostratione & sensuum abolitione consistens, malum febrium symptoma, Νάρκωσις ἐκλύσις. HIPPOCR. Coac. Prænot. Torpidæ exsolutiones. Talis est torpor ἀπὸ τῆς θαλασσίας νάρκης, a torpedinis piscis contactu. EROTIANVS, Unempfindlichkeit, Unvermögen des Verstandes, betäubt seyn: Schwäche derer Berrichtungen eines oder des andern Theils. Die Unempfindlichkeit welche von dem Anrühren des Fisches, Torpedo oder des Krampf-Fisches, herkommt.

NATTIA, Nausea. Proprie morbus eorum, qui nave vehuntur, ut illi, ob vertiginem abominentur & vomant. Deinde significat omne ciborum tædium cum vomitione. Die Krankheit derer Schiff fahrenden, wenn sie wegen Schwindels eckeln und sich brechen. Hierauf nächst alle Uebelkeiten des Magens mit und ohne Brechen. Nausea, a flatuositate ventriculi, ἐμφυσώμενοι τὴν γαστέρα καὶ ναυτιῶντες καὶ βραχὺν, ταῖς ἐρυγαῖς μέναις, ἐπιπεφύζομενοι. PAVLVVS L. 1. 41. Ventriculo inflati, nauseabundi & parum, si ructus tantum fiunt, sublevati: Nausea cum vomitu, febrium symptoma. Ναυτία καὶ ἔμετοι μηδὲν ἐπιπεφύζοντες, PAVLVVS AEGINETA Libr. 3. cap. 43. Nausea & vomitus ægrum nihil levantes. Nausea, uti signum. Ὅταν χωρὶς τῆ προσενεχθῆναι ναυτιώδης ὁ κάμνων γίνεται, πρὸδηλον εἶμα λογισασθαι, μοχθηρὰς χυμὰς ἀνιᾶν τὴν γαστέρα, τινὲς δὲ σπαραττονται μὲν, ἐμῶσι δὲ ἄδεν: PAVLVVS AEGINETA Lib. 7. v. 8. Quando, sine causa, ex ciborum oblationibus nauseabundus æger sit, putandum esse arbitror, morbidos succos ventriculum affligere, vomituriunt equidem, sed non vomunt. Ἐν μὲν τοῖς σύμπτωμα καὶ ὁ ἔμετος εἶναι δοκεῖ καὶ ἡ ναυτία, γίνεται δὲ ὑπὸ

ὑπὸ διαφορῆς αἰτίας ἕκαστον αὐτῶν. καὶ γὰρ ὑπὸ πλήθους καὶ ὑπὸ μοχθηρῆς καὶ δακνωδῆς ποιότητος. ἀλλὰ τὸ μὲν πλῆθος κινεῖ τὴν φύσιν εἰς ἔμετον τῶ βαρύνει, εἰ δὲ μοχθηροὶ χυμοὶ, τῶ δάκνειν καὶ ἀνῆν. Vomitus quoque, ut nausea, stomacho accidere videtur; verum singula ipsa a diversis causis procreantur; nempe a copia, & prava rodentique qualitate: Ac copia quidem naturam ad vomitum, gravando, irritat, pravi autem humores, rodendo affligendoque TRALL. Lib. 7. cap. 13.

ΝΕΚΡΩΣΙΣ, Mors partis cujusdam in corpore Νέκρωσις ἐκ καταψύξεως ἀμέτρου. GALEN. de caus. morb. L. 2. Partis mors a frigore magno. Entzündung Gliedmaßen.

ΝΕΥΡΟΤΡΩΤΟΙ, Quibus nervus vulneratus est. Τὰ τετραμμένα τῶν νέρων. ἢ νύγντα, τὴν φλεγμονὴν καὶ τὴν ὀδύνην ὑπερβάλλουσαν ἔχει, διὰ τὸ περιττὸν τῆς αἰσθήσεως, διὸ καὶ πυρετοὶ καὶ σπασμοὶ τέτοις περιγίνονται, τισὶ δὲ καὶ παραφροσύνη, διὰ τὴν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον τῶν νέρων συνέχειαν; εἰδ' ὅτε τε καὶ κατ' ἄλλα τὰ περιζ' χωρία τῶ τραυθέντος μορίῳ φλεγμοναὶ καὶ ἀποσάσεις ἐβάδασιν γίνεσθαι, κατ' αὐτῶ τῶ νέρω τῶ τραυθέντος, διὰ τὴν συνέχειαν αὐτῶ. PAVLVS AEGIN. Libr. 4. ηδ. Vulnere nervorum aut compuncta, inflammationem & dolorem eminentem habent, ob sensus excellentiam in nervis, inde febres & spasmi his superveniunt, aliquibus deliria, propter nervorum cum cerebro consensum, aliquando etiam circa vicina læsæ parti organa & inflammationes & abscessus solent fieri, propter nervum vulneratum ejusque communicationem. Nerven-Wunden sind gefährlich, mit Fieber und Entzündung.

ΝΕΦΡΙΤΙΣ, Omnem renum affectum designat, speciatim eorum inflammationem Νεφρίτις ἐστὶ φλεγμονὴ νεφρῶν μετ' ἀλγύματος σφοδρῆ κατὰ δὲ καὶ δυσθρίας καὶ ἰσχυρῶν ἀποκρίσεων καὶ ψαμμωδῶν, μετὰ αἵματος ὀλίγου. Nephritis, est renum inflammatio cum magno dolore, aliquando cum urinæ difficultate & fibrosis excretionibus & parco sanguine. Aliquando ulcus renum, unde tabes, νεφρίτιδος φθίσις ex ulcere, renum tabes. HIPPOCR. Lib. de morbis internis. Entzündung derer Nieren.

Ἀπόστημα καὶ ἔλκωσις τῶν ἐσθητικῶν μορίων. Abscessus & ulcus viarum urinariarum. Ἀλγύματα περὶ λαγύνας ἀνώμαλοιτε φρίκαι καὶ πυρετοὶ ἀτακτοὶ, σημαίνουσι ἀπόσασιν ἐν νεφροῖς, τὴν δὲ κατὰ κύστιν ἢ κατὰ τὸν τόπον οὐδὴν δηλοῖ. Τὸν δὲ πεπονθότα νεφρὸν ἐυρήσης ἐκ τῶ, τὸν ἀνθρώπου ἐπὶ τὸ ὑγιὲς ἀνακεκλιμένον πλευρὸν, κατὰ τὸ ἀντικείμενον ἀλγείν ἄσπερ ἀποκρεμαμένω τῶ νεφρῶ. PAVLVS AEGINETA L. 3. c. 1. m. Dolores circa lumbos, & inordinati horrores & febres vagæ, indicant abscessum renum, illum autem, qui in vesica est, in ipso loco affecto dolor. Affectum autem renem invenies eo, quod homo in sanum latus conversus, in opposito ita doleat, ac si pondere quodam urgeretur ren. Σκληρία νεφρῶν. Durities renum. Ὅσα δὲ ἰσκληρέτητες κατὰ τὰς νεφροὺς γίνονται, ὀδύνας μὲν ἐκείτι παρέχουσι, δοκεῖ δὲ ἄσπερ αὐτοῖς ἐκ κενεῶν κρέμασθαι: Καὶ νεφροὶ μὲν εἰσι ἰσχυροὶ, ἀκρατεῖς δὲ σκελῶν: ἐρεθοῖ δ' ὀλίγα, τὴν δὲ ὅλην ἔξιν τοῖς ὑδατομένοισι μάλιτα εἰκόασιν. PAVL. AEGIN. L. 3. μ. ε. Quæcunque autem indurationes in renibus fiunt, dolores equidem non exhibent, videtur autem illis aliquid in lumbis ponderosius suspensum teneri. Et cruribus stupent & pedum

pedum sunt impotentes, mingunt pauca & toto habitu hydropicis maxime sunt similes. Ἀτονέντες οἱ νεφροὶ πολλὰ κίς ἔδύνανται τὰ ὕδα ἴχεν, ἀλλ' ἐνρύτεροι ὄντες χαλῶσι τι τῆ αἵματος: Ἀιμορροῦσι νεφροὶ πολλὰ κίς καὶ κατὰ περίοδον, καὶ δάπερ αἰμορροῖδες, κενωθέντες δὲ ὑποκίφίζονται. PAVLVS AEGINETA. L. 3. με. Laxi renes sæpe non possunt urinas continere, sed cum patentiores sunt, dimittunt aliquid sanguinis; sanguinem renes sæpe fundunt & secundum aliquem temporis ordinem, veluti hæmorrhoidas, evacuati autem, levantur aliis malis. Πάρεσις τῶν νεφρῶν. Imbecillitas renum. ἐπὶ πάρεσις τῶν νεφρῶν αἱματῶδες τὸ ὕρον ἀποδίδεται. GALEN. Introd. f. Medicus. Ex imbecillitate renum sanguinolenta urina emittitur. Σημεῖα νεφρῶν φλεγμονῆς, ὀδύνη ἔχει ὑπὸ τῆς κενεῶνας καὶ ἔτε ἔρθεῖσαι δύνανται ἔτε σκιδίζεν. καὶ ἂν τε πταρμῆς, ἢν τε ἀλλῶς τις σεισμὸς συμπέση, ἀνομιῶσσι. RVFF. EPHES. de vesicæ renumque affect. cap. 2. Signa inflammatorum renum, dolor illos invadit in mollibus laterum locis, nec erigere sese possunt, nec ingredi, & si sternutatio vel alius motus accidat, præ dolore vociferantur. Ὅις τὰ νεφρὰ φλεγμάνησι, συνεχῶς καὶ ἐπὶ πόνως ἔρθεσι καὶ κατ' ἀρχαίς μὲν λεπτά, προίσις δὲ τῆς φλεγμονῆς, ἐρυθρότερα. RVFF. EPHES. de vesicæ renumque affect. cap. 2. Quibus renes inflammantur, mingunt sæpe & difficulter, ab initio tenuia, incrementum inflammatione, rufa.

NEΦΕΛΗ, Nubes, nubecula in vitis oculorum nominatur. Νεφέλιον PAVL. AEG. Libr. 3. c. 22. Τὰς ἐπιπολῆς γινόμενας ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἑλέες νεφέλιον καλεῖσι. Summas in oculis cicatrices nubeculam vocant. AETIVS Tetrabibl. 2. Libr. 3. cap. 25. ita descri-

bit: Νεφέλιον καλεῖται τὸ ἐπὶ τῆ μέλανος, βαδύτερον τῆς ἀχλύος, ἔλκος, καὶ μικρότερον, τῆ δὲ χρεία λευκότερον. Nubecula vocatur in oculi nigro ulcus, caligine profundius & colore albidius. Ein Fleck über die Corneam des Auges, durch welchen das Sehen verhindert wird.

NEΦΕΛΑΙ, Nubecula urinarum. Ονομάζω δὲ ἐναίωρημα τὸ παχύτερον μὲν καὶ λευκότερον ἐν ὕρῳ, μὴτ' ἐπιπολῆς αὐτῆ, μὴτ' ἐν τῷ πυθμένι τῆ ἀγγείᾳ, κατὰ δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ἐναιωρέμενον, ἦτοι μέσον ἀκρεῖως, ἢ κατὰ μάλλον, ἢ ἀνωτὰ μὲν ἐν τοιαῦτα σύνηδές μοι καλεῖν ἐναιωρήματα. πρὸς Ἱπποκράτες γεμῆν καὶ ταῦτα νεφέλαι προσαγορεύονται, τὴν αὐτὴν ἀναλογία ἐχεται πρὸς τὸ ὕρον, ἢν αἰ ὄντως νεφέλαι πρὸς τὸν αἶρα. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα τῆ πέριξ ἐαυτῶν ὑγρῶ παχύτερα, καὶ κίπναι τῆ αἶρος. πολλὰ κίς ἐν, ὡς ἔφην, ἐφίσαται τι τοῖς ἔρσι ἀνωθεν, ὅπερ ἐγὼ νεφέλην ἰδίως ὀνομάζεν ἑώδα. Intellego sublimamentum (Græce ἐναίωρημα) id quod corpulentius candidiusque in urina, neque in summis ejus, neque in fundo vasis, sed in media sede sublime, vel exquisite medium, vel deorsum potius quam sursum existat. Id igitur solitus sum nominare, sublimamentum. Sed ab Hippocrate id quoque nubecula appellatur, eandem obtinens proportionem circa urinam, quam veræ nubeculæ ad aërem præferunt. Etenim hæ, humore, qui circa eas est, corpulentiores, & item illæ, aëre sunt. Itaque sæpenumero (ut dixi) supernatat in urina desuper, quam ego nubeculam proprie soleo nominare. GALEN. in Progn. Hippocratis Com. 2. Sect. 2. Siehe ⁷ Ουρον.

NΟΜΑΙ, ἀπὸ τῆ νέμεσθαι. A depascendo. Ulcera depascentia. Νόμαι, σηπεδόνες φαγεδαίνας. PAVLVS

ÆGINETA Libr. 4. μδ. Nomæ sunt putrilagines circumrodentes. Fressende Schäden. Νόμοι θανάτω δέονται, ὧν αἱ σηπεδόνες βαδύταται καὶ μελάνταται καὶ ξηρόταται, πονηραὶ δὲ καὶ ἐπικίνδυνοι, ὅσαι μέλαινα ἰχῆρα ἀναδιδῶσι. HIPPOCRATES Proorrh. II. P. scentes abscessus maxime lethales, quorum putrilagines maxime profundæ & nigerrimæ & maxime siccæ; malæ etiam & periculosa, quæ nigrum ichorem reddunt.

NOMOS, Lex. Norma agendi; vel etiam naturæ lex, secundum quam morbi decurrunt; non illa arbitraria, quam medentes, sectæ studio, in curandis morbis sibi deligunt, quam damnat HIPPOCRATES Libr. I. de Diæta. Νόμον ἔθεσαν ἀνθρώποι αὐτοὶ ἐαυτοῖσι, ἔγνωσκοντες, περὶ ὧν ἔθεσαν, φύσιν δὲ πάντες θεοὶ διεκόμισαν: Legem fanciverunt homines ipsi sibi ipsis, ignorantes, quibus tulerint, naturam autem omnes Dii posuerunt. Hinc Lex & natura conjungitur HIPPOCR. ibid. Νόμος καὶ φύσις, ἔστι πάντα διαπρησόμενα. Lex & natura, quibus omnia conficiuntur. Una autem penes omnes morborum lex esse nequit, uti nulla ullibi lex firma est & stabilis. Νόμος ἐκ ἀν ποτὲ δύναται τό τε ἀριστον καὶ τό δικαιότατον ἀκριβῶς, ἀμα πᾶσι περιλαβῶν, τό βέλτιστον ἐπιτάττειν, αἱ γὰρ ἀνομοίτητες τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πράξεων, καὶ τό μηδέποτε μηδέν, ὡς εἶπεν ἔπος, ἡσυχίαν ἄγειν τῶν ἀνθρώπων, ἔθεν ἔωσιν ἀπλῆν ἐν ἔδει περὶ ἀπάντων ἢ ἐπὶ πάντα τὸν χρόνον ἀποφαίνεσθαι τέχνην ἡντιῆν. PLATO in Politico. Nulla sane lex, quæ, quod præstantissimum, quodque justissimum, exquisite simul omnibus conveniens, optimo modo præcipere poterit. Dissimilitudines

Lebensstr. Griech. u. Deutsch. Wörterb.

enim hominum & actionum & illud, quod nunquam quidquam, nec in sermone quidem dicendo, constanter agat in rebus humanis, non permittunt simplex quidpiam, in ulla re, circa omnia & omni tempore comparere, in arte qualibet. Τὸ ἐρῶδον ἐν νόσοις. HIPPOCR. de Arte. Rectum in morbis. Προδεσμία. ARETÆVS. Prædestinata lex in morbis. Ὅμοια καὶ ἀνόμοια νοσήματος. GALEN. Com. I. in Progn. Hippocr. Aequalia & inæqualia in morbis. Das Natur-Gesetz, nach welchem die Krankheiten lauffen, und welche nach eines ieden besonderen Beschaffenheit veränderlich ist.

ΝΟΥΣΟΣ, ἡ νόσος, τὸ νόσημα: Κατασκευὴ παρὰ φύσιν, ἐφ' ἧς ἡ ἐνεργεσία ἐλάττειται. Constitutio præter naturam, qua actio læditur. GALENVS de Symptom. differ. Libr. Autor Definitionum, ad morborum subjectum respiciens, ita habet: Νόσος ἐστὶ δυσκρασία τῶν πρώτων κατὰ φύσιν, ἢ δυσκρασία τῶν ἐν ἡμῖν χυμῶν, ἢ τῶν φυσικῶν δυνάμεων παραποδισμος, ἢ τρεπὴ σώματος ἐκ τῆς κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν. Morbus est intemperies elementorum secundum naturam, aut intemperies humorum in nobis, aut naturalium facultatum impedimentum, aut conversio corporis ab eo, quod secundum, in id, quod præter naturam est. Νόσημά ἐστι διάθεσις, σώματος ἐνεργείας ἐμποδιστικῆ. GALEN. de symptom. differ. Lib. 3. Morbus est dispositio, corporis actiones impediens. Morbus refertur saltim ad corpus, licet hoc mentem sæpe mutet. Νόσος σώματος ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ ἔ. EPICET. Enchirid. c. 8. Morbus corpus impedit, mentem neuriquam. Die Krankheit ist der Zustand des Menschen,

Y

schen,

sehen, in welchen er seine sinnlichen Lebens- und Natur-Geschäfte zu verrichten mehr oder weniger gehindert wird. Νόσος ἢ ἐνεργείας ἐστὶν, ἢ κατασκευῆς τῶν ὀργάνων, Βλαβή. GALEN. de differ. morbor. L. 1. Morbus aut actionis est aut structure organorum labes. Der Leib ist allein krank, die Seele wird aber durch Krankheiten in ihren Geschäften nur gestöhret. Est aliquis inter morbum & sanitatem status medius, qui ad morbum propendet, & in variis dispositionibus, per causas occasionales excitandis dependet. Krankliche Leibes-Beschaffenheit, welche noch keine wirkliche Krankheit zu nennen ist. Νομάζω δὲ νοσώδεις διαθέσεις ἢ μόνον, ὅταν ἤδη νοσῶσιν, ἀλλὰ κἀπειδὴν ἀρχεται τις αὐτῶν ἐνίστασθαι. GALEN. Com. 3. in Libr. Epid. Hipp. Appello autem morbosas dispositiones, non tantum, si jam ægrotent, sed etiam, si quis morbus incipit consistere. Νοσώδεις ἀπλῶς σῶμα, τὸ ἐκ γενετῆς, ἢ τὰ δυσκρατῶν τοῖς ὁμοιομερείαις, ἢ ἀσύμμετρον τοῖς ὀργανοῖς, ἢ ἀμφοτέρω. GALEN. ἰατρικὴ τέχνη. Morbidum simpliciter corpus, quod a natiuitate jam male mixtum in simularibus, aut male constructum in organicis, aut utroque modo comparatum est. Πολυτροπία, πολυσχιδία νοσημάτων. HIPPOCR. de diæta sani hominis. Versuties multivaria est morborum. Es giebt viele Arten derer Krankheiten. 1) Morbi secundum tempora suæ durationis differant. Νοσήματα ἐπιμαστικά, ἢ ἐπανξία, ἀκραστικά, παρακμαστικά. Morbi in incremento, statu, decremento, ὁμῶστα, quæ diu in eodem statu sunt. Krankheiten in ihrem Anfang und Wachsthum, ihrem Stillestand und Abnehmen. 2) Morbi differunt tempore, uti alius prior est, alius supervenit, a) ut

alter alteri, sine nexu causali, superveniat. Verschiedene Krankheiten zu einer Zeit, ohne, daß eine der andern Ursache sey. Ἐδέχεται ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ δυοῖ καὶ τρισὶ νοσήμασιν ἐχέσθαι τὸν ἄνθρωπον, ὡς τὸ μὲν ἤδη παρακμάζει, τὸ δὲ τῆς ἀρχῆς ἐπι μένει καιρῶν, ἢ τὰ πρῶτα τῆς ἀναβάσεως. GALEN. de totius morbi tempor. Accidit, quo uno eodemque tempore & duobus & tribus morbis detineatur homo, quorum hic quidem decrescit, ille in principio est temporis, aut in prima parte augmenti. b) ut prior secundarii causa sit; morbi symptomatice. Derer Krankheiten Zufälle. Πολλάκις ὑπὸ νοσήματος γίνετα νόσημα. GALENUS de Differ. Morb. Libr. 1. Sæpe ex morbo fit morbus. Τῆ πρωτοπαθεία δευτεροπαθεία ἢ ὑπεροπαθεία ἀντίθετα. GALEN. de locis affectis 1. Protopathia deuteropathia aut hysteropathia opponitur. 3) Ratione typi, morbi differunt. Τῶν νοσημάτων τὰ μὲν ἐστὶ συνεχῆ, τὰ δὲ διαλείποντα, τὰ δὲ ἐξία, τὰ δὲ χρόνια, τὰ δὲ κατοξία. Aut. Defin. apud GALEN. Morborum illi quidem sunt continui, illi autem intermittentes, hi acuti, illi autem tardi, alii peracuti. Einige sind fortwährend bis an das Ende, ohne Abfall, einige haben wenig Ruhe-Stunden, einige hören auf einige Zeit völlig auf und fangen vom neuen an. 4) Ratione magnitudinis aut periculi, alii sunt atque alii. Νοσήματα χαλεπὰ, ἀφορα, ἐσχατα. Morbi vehementes, intolerabiles, ultra quos alii haud sunt. Quibus opponuntur ἐνθεα: Boni moris morbi, ἐκκριτα, competente tempore & modo judicati. Νῆσος Ⓞ μεγάλη: Comitialis morbus, uti CELSUS interpretatus est: Lib. 6. cap. 7. Νῆσος Ⓞ Ἡρακλεος Ⓞ, Hercule dignus, uti Epileptia. Τὰ μέγιστα πάντα

πάντα ἴωνται μᾶνοι θεοί. ARETAEVS de signis & causis diurn. morbor. L. 2. cap. 1. Majora omnia medicantur soli dii. Τὸ μεγάλως ὀλεθρον ἐν τάχει ἀπόλλυται. GALEN. de Crisib. L. 1. Quod summe perniciosum, statim occidit. Μέγα νόσημα, ὅταν ὑπὲρ τὴν δύναμιν ᾖ. GALEN. περὶ τῶν ὄλων τῶν νοσημάτων καὶ κρίσεων. Magnus morbus, si supra vires sit. Κακὸς νόσημα ἐστὶ, τὸ δυνάμει μὲν μέγα καὶ χαλεπὸν, φαντασίᾳ δὲ ἀσθενές, ἢ ἔχον κρίσιμους χρόνους ὠρισμένους. Defin. GALEN. Malignus morbus, robore magnus, externa facie debilis, definita criseos tempora haud habens. Κινδυνώδης νόσημα, ἐστὶ τὸ ῥῆσιν ἴσην ἔχον καὶ πρὸς ὀλεθρον καὶ πρὸς σωτηρίαν, λέγεται δ' ἂν τῆτο καὶ ἀμφίβολον. Autor Defin. Med. apud GALENVM. Periculosus morbus est, qui aequè pender ad interitum & ad salutem, ac si quis diceret, dubius. Cui opponitur levis morbus, periculo vacuus. Αἰκιδιον νόσημα, ἐστὶ τὸ ἀεὶ ῥῆσιν εἰς σωτηρίαν. Ant. Defin. GALENI. Periculi expers morbus, qui semper versus sanitatem pender. Heftige gefährliche Krankheiten, welche derer Kranken Vermögen übersteigen. Diesen werden die wohlgeordneten entgegen gesetzt. 5) Respectu durationis. Sunt longi, chronici, quibus opponuntur breves, iique a) mitiores. Νοσήματα χρονικά, χρονικά πάθη. Diurni morbi qui quadragesimum diem duratione excedunt; de his ARETAEVS περὶ χρονικῶν παθῶν. Βραδέες νόσοι. ARETAEVS. Tardi morbi. Περιεσπικὸς νόσημα, ἐστὶ ὅπερ ἄδέποτε ἀνααιρετικὸν γίνεται. Autor Defin. apud GALEN. Constans morbus est, qui nunquam auferri potest. Ταχὺς παραγίνεται καὶ πέψιος ἔδειξις προσδίδεται. HIPPOCR. de prisca Med. (Morbus) celeriter transit & nullius co-

tionis indiget. b) Acuti & peracuti, qui majore vel minore cum periculo, celeriter vel celerrime decurrunt. Νοσήματα ὀξεῖα, Morbi acuti. Qui intra vigesimum primum diem finiunt. Νόσημα κάτοξυ, morbus peracutus, τὸ ἀντίκα ἀκμάζον, qui statim ad summum sui statum venit, uti scilicet materia judicatu facilis vel difficilis fuerit. Δύσκριτα, ἐνκρίτα, καὶ βραχέα καὶ μακρὰ νοσήματα. GALEN. περὶ κρίσε. α. Judicatu faciles, difficiles, abinde etiam breves vel longi. Langwierige, langsame Krankheiten: Kurze, geschwind ablaufende Krankheiten. 6) pro ætati-bus, temperamentis, discrepant morbi. Nach eines jeden Alter und eigener Beschaffenheit. Non, quo non omni tempore, in omni tempestatum genere, omnis ætatis, omnis habitus homines per omnia genera morborum & ægrotent & moriantur, sed quod frequenter tamen quædam eveniant. CELS. Lib. 2. c. 1. Νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃ τῆσι ὄρησι γίνεται, μᾶλλον δ' ἐν κατ' ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεται καὶ παρεξύνεται. HIPPOCRAT. Aphor. Sect. 3. 19. Morbi omnes, quidem omnibus temporibus fiunt, quidam tamen in quibusdam plus & fiunt & exacerbantur. Ἐν τῆσι νόσοισιν ἤσσον κινδυνεύουσιν, οἷσιν ἂν οἰκείη τῆς φύσεως, καὶ τῆς ἡλικίης, καὶ τῆς ἔξιος, καὶ τῆς ὄρης ἢ νόσου ἢ μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν μὴ οἰκείη κατὰ τι τῶν αὐτῶν. HIPPOCR. Aph. 2. 34. In morbis minus periclitantur, quorum naturæ, & ætati, & habitui, & tempori magis similis fuerit morbus, quam in quibus horum nulli fuerit similis. Ἐν δὲ τῆσι ἡλικίῃσι τοιαῦτα συμβαίνει, τοῖσι μὲν μικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν, ἀφθαί, ἐμετοί, ἐήχες, ὀμφαλῆ φλεγμοναὶ καὶ τ' ἄλλα. HIPPOCR. Aph. 5. Juxta ætates hi fiunt morbi, infantibus &

& recens naris, aphthæ, vomitus, tussis, umbilici inflammatio & similes. Οἱ πρεσβύται τῶν νέων τὰ μὲν πολλὰ νοσήσιν ἥττον, ὅσα δ' ἂν τατέσιον χρόνια νοσήματα γίνηται, τὰ πολλὰ ξυναποθήσκει. HIPPOCR. Aph. Sect. 2. 39. Senescentes juvenibus ut plurimum minus ægrotant, qui autem illis tardæ sunt passiones, ut plurimum ad mortem durant. Longis morbis senectus, acutis adolescentia, magis patet. CELSVS Libr. 2. c. 1. Τοῖσι πρεσβυτέροισι δύσπνοια, κατάρροοι βηχώδεις, τραγγυρία, δυσουρία, ἀρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἰλιγγος, ἀποπληξία, καχεξία, ἔσμοι τῆ σώματος ὄλη, ἀργυπνία, κοιλίης καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ἐνῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπία, γλαυκώσιες, βαρυκοία. HIPPOCR. Aph. Sect. 3. 31. Senescentibus, difficultates spirandi, fluxiones tussiculosæ, urinæ urentes ac difficiles, articulorum dolores, renum dolores, vertigines, apoplexiæ, cachexiæ: (CELSVS vertit Libr. 2. c. 1. malus corporis habitus) nocturnæ vigiliæ, alvi oculorum narium siccitates, visionis hebetudines, pupillæ obscurationes, auditus difficultates. Quidam morbi ab infantia per vitam durant. Ὅσα δ' ἂν διαμείνη τοῖς παιδίοισιν καὶ μὴ ἀπολυθῆ περὶ τὸ ἠβάσκειν, ἢ τῆσι θήλεσι περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ἡμέρας, χρονίζον εἰσίν. HIPPOCRATES Aphor. Sect. 3. 28. Quicunque morbi manent pueris, nec solvantur circa pubertatis tempus, aut sceminis, circa mensium eruptiones, longi fieri consueverunt. Varia morborum est differentia 7) secundum anni tempora. Nach denen Jahrszeiten. Νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῆσι ὄρεσι γίνονται, μᾶλλον δ' ἐν αὐτῇ κατ' ἐνιαυτῶν καὶ γίνονται καὶ παροξύνονται. HIPPOCR. Aphor. 5. Morbi equidem in omnibus fiunt anni temporibus, quidam

tamen magis, in uno fiunt vel exacerbantur. Τὰ μὲν ἤρας, κυνάγχη καὶ κόρυζα καὶ βραγχίαι καὶ βήχες, τὰ δὲ θέρους, ξυνεχές καὶ καῦσοι, καὶ διάρροια, τὰ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες, περιπνευμονία, κόρυζα, βραγχίαι, πόνοι τῆσέων, πλευριῶν, ὀσφύων, κεφαλαλγία, ἰλιγγος. HIPPOCR. Aph. 5. Veris morbi sunt, angina & coryzæ & branchi & tusses, ætatis, continuæ & continentis, & diarrhææ, hyemis, pleuritides, peripneumonix, coryzæ, branchi, pectoris pleuræ lumborum dolores, cephalalgia, vertigines. Ἐν τῆσιν ὄρεσιν, ὅταν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὅτε μὲν θάλλος, ὅτε δὲ ψυχὸς ποιεῖ, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα προσδέχονται χεῖρ. HIPPOCR. Aph. 1. Illis, anni temporibus, ubi intra diem calor & frigus alternant, eosdem, quam qui autumno sunt, morbos expectare oportet. Τὸ φθινοπωρον τοῖσι φθίνοι, κακίη. ibid. Autumnus tabidis infestus. 8) Regione variant & loco: suntque circumcunctes, vel inquilini. Nach der Art, wie sie in einer Gegend vor der andern sich befinden, sind sie herumziehend oder einheimisch. Νοσήματα πάγκοινα, ἐπιδημικά. Morbi vulgares, populares, epidemici. Νοσήματα ἐπιχωρῖα, ἐνδημα. Morbi uni regioni adscripti. Ὅκταν μὲν ὑπὸ ἐνὸς νοσήματος πολλοὶ ἀνθρώποι ἀλισσονται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τῆ αἰτίαν χεῖρ ἀνατιθέμεν τατέω, ὅτι ἂν κοινότατόν ἐστι. HIPPOCR. περὶ φύσιος ἀνθρώπων. Si ab uno morbo multi capiuntur eodem tempore, causa reponenda in eo, quod commune maxime est, id est aëre. Ἐπιδημον νόσημα, τὸ κατὰ χρόνον τιὰ πλεοναίσαν ἐν τινὶ χωρίῳ, ὃ ἀντίκεινται οἱ σποράδες νόσοι. GALEN. εἰς τὸ Ἱπποκράτους περὶ ὑγιεινῆς διαίτας ὑπομν. α. Epidemicus morbus, qui aliquo tempore, in aliqua regione frequentior est, cui oppo-

opponuntur sporadici seu sparsi. 9) Pro parte affecta morbi discrepant, a) similes vel organici, Krankheiten in dem kleinsten Grund: Theilgen. Διττόν πε γένος ἐστὶ νοσημάτων, ἕτερον μὲν, ἐν τοῖς ὁμοιομερέσι σώμασιν, ἕτερον δὲ, ἐν τοῖς ὅλοις ὀργάνοις. GALEN. Meth. Med. L. 2. Duplex erit morborum genus, alterum in similaribus corporibus, alterum in universis organis. b) ratione situs partium: ut morbi sint in parte dolente ipsa, vel sint in vicinis, illi Idiopathici, hi Sympathetici. Krankheiten, die in dem leidenden Theile selbst sitzen, oder durch Mitleidenheit erregt werden. Νοσήματα τῆς πρὸς ἀλλήλα τῶν μορίων κοινωνίας. GALEN. de differ. morb. L. 1. Morbi communes partibus inter se junctis. c) ratione numeri aut mensurae partium excedentis vel deficientis: Krankheiten in der mangelnden oder übersteigenden Zahl derer Theile, oder derselben Unförnlichkeit bestehend. Κατὰ τὸν ἀριθμὸν διττὰ διαφέρει τῶν νοσημάτων γενήσονται, ἢ ἐλλείποντος τινὸς μέρους, ἢ περιττεύοντος; τῶν περιττεύόντων τὰ μὲν ἐκ τῶ γένους, ὡς, εἰ καίπῃ γένοιτο ἕκτος δάκτυλος; ἕνα δὲ ὅλη τῶ γένει παρὰ φύσιν ἐστὶ, ὡς ἔλμινθες τε καὶ ἀσκάριδες. GALENVS de Morb. differ. 1. Quoad numerum duæ differentiae morborum fiunt, aut deficiente aliqua parte aut abundante. Eorum, quæ abundant quædam cognata sunt, ut si cui sextus esset digitus, quædam toto genere a natura absunt, veluti vermes & ascarides. Τῆς συμμετρίας βλάβαι, ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις. GALEN. ibid. Mensurae morbi, excessus, defectus. Morbi in sanitatem, mortem, vel novum morbum desunt. Alle Krankheiten endigen sich in die Gesundheit, den Tod, oder eine neue Krankheit. Ἡ ἀπόλλυνται κάμνον-

τες, ἢ ἀνευ ἄλλων κακῶν ἢ γίνονται ὑγιές, ἀλλ' ἀποσπείρει τὰ τοιαύτοτροπα. HIPPOCRATES de victu in Morb. acut. Aut pereunt ægroti, aut sine aliis malis non convalescunt, sed obfirmantur morbi ita conversi.

ΝΥΚΤΑΛΩΠΙΕΣ, Qui noctu nihil cernunt, sole occiduo obscurius. PAVLVS Libr. 3. 22. Aliter FESTVS, qui plus vesperi vident quam meridie. Rectius PLINIVS Lib. 8. c. 50. Lusciosos vocat, qui interdiu quidem vident, noctu non vident. Utrumque significatum vox habet: Νυκτάλωπις Φασί, οἱ, ὑπὲρ γῆν μὲν ὄντος τῆ Φωτὸς, βλέπουσιν, δυσμένε δὲ, ἀμβλυώττασι, νυκτὸς δ' ἤδη καταλαβέσης ἄδεν ὁρῶσι. Lusciosos appellant, qui super terram existente luce vident, occiduo hebetius, nocte invadente nihil vident. Ast Autor Isagoges GALENI. Νυκτάλωπις ἐστὶ πάθος καὶ διάθεσις, ὅταν ἡμέρας μὲν βλέπωσιν, δυσμένε δ' ἡλίου λαμπρότερον, νυκτὸς δ' ἐστὶ μᾶλλον, ἢ ὑπεναντίας ἡμέρας μὲν ὀλίγα, ἑσπέρας δὲ ἢ νυκτὸς, ἄδ ὅλως. Nyctalopia est morbus & dispositio, quando interdiu equidem vident, occidente tamen sole clarior, noctu plus, vel e contrario interdiu multum, nocte nihil. Die Blödigkeit derer Augen, wenn man nur bey Tage siehet, bey Lichte in der Nacht weniger: Oder wenn man bey Nachts besser siehet als bey Tage.

ΝΥΚΤΕΡΙΝΟΝ, Quod noctu recurrit vel increbescit, veluti πυρετοὶ νυκτερινοί, Febres nocturnæ, Nacht. Fieber. Siehe Διαλείπων.

E

ΕΗΡΟΤΗΣ ἢ κατὰ τὰς μικρὰς ἀρτηρίας καὶ φλέβας τὰς ἰδίας ἐκάστου τῶν μορίων συνιστάμενη. GALEN. Method. med. Siccitas, quæ juxta minimas arterias & venas,